

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

6 Quæ animalia licitè occupentur venatione, piscatione, aucupio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

Dico Sextò, Proles eandem conditionem subit quam mater. Vnde si mater se vendidit, vel à parentibus iuste vendita est, vel ob crimen seruituti addicta, proles non potest fugere.

23 Hinc sequitur, eum, qui huiusmodi seruis consilium vel auxilium ad fugam præbet, peccare, & ad restitutionem teneri totius damni inde secuti. vt si fugit & abstulit simul 100. aureos, is qui fugam suavit, tenetur domino restituere non solum pretium serui, sed etiam damni, quod fugiens intulit, quia totius damni causa censetur, vt rectè notatur Nauarr. c. 17. n. 103.

24 Dico Septimò, Serui bello captiuitate possunt fugere ad suos; non possunt tamen dominis persequentibus vi resistere. Est contra Nauarr. c. 17. n. 103. & multos alios. sed ita sentiunt D. Soto lib. 4. de Iustitia, q. 2. ar. 2. Bannes 2. 2. q. 40. ar. 1. dub. 13. Couar. ad regulam Peccatum, 2. p. §. 11. n. 6. & l. 1. variat. c. 2. n. 10 & alij alij.

Probatur prior pars §. Item ea. Instir. de rerum diuisione: vbi de seruis bello captis sic dicitur: *Qui tamen si euaserint nostram potestatem, & ad suos reuersi fuerint, pristinum statum recipiunt.* Idem insinuat L. Nihil 26. de captiuis & postliminiò reuersis. *Nihil interest, inquit, quomodo captiuis reuersus sit, vtrum dominis, an vi vel fallacia potestatem hostium euaserit, ita tamen, si ea mente venerit vt non illo reuertetur.*

Probatur Secundò ratione, Primò, quia cum hæc seruitus communi consensu gentium sit introducta, non debet eius conditio magis onerari quam consuetudine totius orbis sit receptum, atque consuetudo habet vt tales serui sine conscientia serupulo possint ad suos fugere. neq; hoc censetur illicitum, nisi forè dedissent fidem de non fugiendo, & ea lege vira eis esset condonata; tunc enim tenentur stare promissis. Secundò, quia hæc seruitus ceteris est nobilior, minusque probrosa: vnde etiã in viros nobiles cadere potest, ergo non est cogenda in eas angustias, in quas alia seruitutes. Tertiò, si non possent fugere, beneficium illud legum, quo cõceditur libertas in termino, esset inuile; quia non possent illud consequi nisi per peccatum: vnde esset illecebra ad peccandum.

Dixi, posse fugere ad suos; quia non licet eis fugere ad euagandum extra potestatem dominorum: sed solum animo contendendi ad suos. hæc enim sola fuga iure & consuetudine seruis concessa est, vt per eam possint libertatem in termino recuperare: nepe cum ad suos, vel ad amicam ciuitatem, vbi publico nomine tuti sint, peruenerint: vt habetur L. Postliminiò. 17. de captiuis. quòd si in via intercipientur, possunt reduci: quia antequam peruenerint ad suos, non recuperant libertatem. Postquam autem peruenerint, ita sunt liberi, vt etiam si redeant causa mercaturæ, vel simili, non possint à priori domino retrahi in seruitutem. Si autem fugiant non animo redeundi ad suos, peccant, & tenentur redire, vt rectè Couar. supra. quia priuant dominum vsu sui, dum adhuc continentur sub eiusdem dominio; nec sunt in via subtrahendi se ab eo per fugam iure permissam.

25 Altera pars, quod dominis persequentibus vi resistere non possint, Probatur; nam domini habent ius illos intercipienti & detinendi quamdiu ad suos non peruenerint; alioqui inuile esset seruitus. quare cum non possit esse bellum vtrunque iustum, non possunt se vi tueri. Simile est in reo,

qui etsi fugere possit, non tamen ministris Iustitiæ persequentibus resistere.

Ex his sequitur Primò, Licitum esse cooperari huiusmodi seruo ad fugam; modò scandalum & alia indebita circumstantia absint. Secundò, Idem esse iudicium de prole; quia non est deterioris conditionis suo parente. Tertiò, Idem ius permanere, etiam si decies quis vendatur. nam iure belli seruis censetur, cuius primæua seruitus sic est constituta, etiam si decies uenierit.

Obicitur Primò à Nauarr. cap. Si quis seruum 17. q. 4. vbi Concilium Gangrense sub anathemate prohibet ne quis alieno seruo suadeat ministerium domini sui destruere. Idem prohibetur cap. sequenti, quod est Concilij Romani sub Martino 1. & confirmatur L. 1. C. de seruis fugitiuis. vbi dicitur *fugitiuus seruus furtiuus sui facere domino.* Et L. 3. si in fuga deprehendatur, grauis ei pœna decernitur, nempe pedis amputatio, vel damnatio ad metalla.

Resp. Illis canonibus solum prohiberi, ne quis prætextu religionis seu libertatis Christianæ doceat seruum contemnere dominum suum, & deserere eius ministerium; vnde nihil ad nostrum propositum. Ad Confirmationem; lex prima loquitur de eo qui fugit ad alium dominum. lex autem tertia loquitur indistinctè de seruis, qui fugiunt ad barbaros, hostes Romani Imperij; vnde excipi debent illi, qui fugiunt ad suum populum, vt colligitur ex aliis Iuribus allatis.

Obicitur Secundò, Qui damnatus est exilio ad certum locum, non potest ex eo loco fugere; ergo cum seruus iure gentium damnatus sit seruitute, non potest fugere.

Resp. Negando consequ. quia hi serui non damnantur vt malefactores in iudicio, sed nobiliori quodã modo, & minus ignominiosa seruitute, cui ex more gentium hoc priuilegium est relictum.

Obicitur 3. Serui à dominis solent grauius puniri si contingat eos fugere, & à fuga retrahi, ergo non licet eis fugere: quia alioqui iniuste punirentur. Resp. Primo, Fortè illos dominos sequi alteram sententiam, quæ censet fugam esse illicitam, quæ etiam est probabilis, etsi nostra sit probabilior. Secundò, Probabile est, etiam si dominus putet fugam licitam, nihilominus seruum posse castigari, non quòd peccauerit, sed quia priuilegium fugiendi videtur illi cum hoc onere concessum in gratiam domini; sicuti custodia publica inclusi licitè fugiunt, vt infra dicitur; & tamen deprehensi puniuntur, L. 1. de effractor. & alibi: quod magis locum habere potest in seruis: quia cum caperentur in bello, poterant iuste occidi: sed mors illis ita commutatur in seruitutem, vt si fugiant, nolentes in ea persistere, prior pœna ex parte possit reuocari, irrogato graui supplicio.

DUBITATIO VI.

Quæ animalia licitè occupentur venatione, piscatione, aucupio.

28 Notandum est, animalium quædam naturali indole esse mansueta, vt sunt oues, boues, equi, fues, gallinæ domesticæ, anates domesticæ, & similes: alia esse fera seu siluestria: & horum alia vsu sunt manuefacta, vt cuniculi, cerui, quos domi

Potest quis cooperari ad fugam.

26 Obiectio- nes.

27

Quo modo iure possint plecti si fugerint.

Quousque fuga sit illicita concessa.

Non possunt fugere animo uis gaudi.

domi nutrimus, pauones, columbæ domestica: alia retinent indolem siluestrem.

*Manfucta
vestimenta.*

Nunc Resp. & Dico Primò, Animalia naturâ manfucta & domestica, etiam si dominorum potestatem longius euaserint, non licet capere, patet §. Gallinarum, Instit. de rerum diuisione, ubi dicitur *furtum committere qui hæc animalia cum effugerint, detinet.* Ratio est; quia hæc, licet fugerint, non tamen idèo recuperant libertatem; cum naturali sua indole sint domestica; vnde adhuc manent in dominio prioris domini, quare vbiq; hæc inuenta fuerint oberrantia, dominis sunt restituenda. Imò etiam si capta à lupo vel à vulpe fuerint; qui ea exemerit, restituere debet quidquid de illis superfuert.

Dico Secundò, Animalia fera seu siluestria vsu manfucta, quæ consuetudinem habent ex libera vagatione redeundi in potestatem domini, non licet occupare. Instit. supra §. Pauonum. Vnde qui in suo columbario appositus illecebris, aliorum columbas eò traducit, tenetur ad restitutionem: secus si id sine fraude accidat, v. g. quia melius eas alit, vel commodiorem stationem aptauit, consuetudo tamen est consideranda, nam quibusdam locis dicitur esse moris vt omni arte alienas columbas liceat accersere.

*29
Columbaria
permissa.*

Dubitant Doctores, an columbaria sint licita. Sed dicendù est, ordinariè licita esse, nisi lege aliqua sint prohibita. Ita Nauar. c. 17. n. 126. Caiet. ver. Columbarium. Sil. Restitutio 3. q. 4. Sotus lib. 4. q. 6. a. 4. Molina disp. 48. Primò, quia passim est consuetudo. Secundò, quia non sentitur ordinariè damnum notabile: non enim minùs vescuntur seminibus prauis, quæ fata suffocant & strangulant, vt lolio, melanthio, orobanche, quàm bonis: vnde Astenis dicit quosdam tenere tantum prodesse quantum nocent. Tertio, quia potissimum vescuntur granis prolapsis è spica, nec scalpendo detegunt semina terræ mandata; vt ferunt harum rerum curiosi. Quartò, nisi haberetur columbaria, esset maior numerus siluestrium; quia pauciores caperentur, & ita magis nocerent satis. Deniq; quia cedunt in cibum Reipub. Curare tamen debent qui eas fouet, vt pabulum in columbariis non desit, sic enim minùs nocere possunt.

30 Dico Tertio, Si hæc animalia amittant consuetudinem redeundi, licet occupare, & sunt occupantis, vt habemus expressè Instit. loco citato.

*Fera vsu
occitata.*

Ratio est, quia tunc censentur se recepisse in naturalem libertatem, & non ampliùs esse in potestate prioris domini. vnde columbæ tuæ si se aggregarint columbis alterius columbarij, & consuetudinem redeundi deseruerint, fiunt alterius. Dicuntur autem consuetudinem redeundi deseruisse, si bis terte tempore consueto non redeant, vt docet Nauar. c. 17. n. 128. & Sil. verbo Inuentum, q. 2. quod de columbis est verum; non tamen de ceruis & aliis, quæ interdum vagantur iuxta domum, & sponte non redeunt, tamen facile patiuntur se reduci. Itaque prudentis arbitrio definiendum est quando censeantur consuetudinem redeundi deseruisse.

*31
Omnino
fera.*

Dico Quarto, Animalia omnino fera & siluestria, si potestatem domini euaserint, & in libertatem naturalem se vindicauerint, vbiq; reperta fuerint, licet prosequi & capere, & fiunt occupantis. Ratio est eadem quæ supra, quia iam nullius sunt.

Vbi Aduerte, eum qui ceperit aliquod animal ferum seu siluestre, vt ceruum, leporem, perdicem, columbam, tamdiu censeferi dominum, quoad illud sua custodia coeret. quod si eius custodiam euaserit, rursus fiet primò occupantis: vt si ceruus ex silua vel prato concluso euaserit. Dicuntur autem recuperasse naturalem libertatem, quando ita euaserint, vt difficilè possint comprehendi. tunc enim sunt extra domini potestatem. quod si faciliè, nõ censentur esse extra dominium.

Vnde patet, examen apum, cum siluestris sit naturæ, si ita euolet vt sit difficilis eius prosecutio, posse à quolibet capi, etiam si ex arbore tua dependeat. Sicut enim auis non idèo fit tua, quia in tua arbore nidificat; ita nec examen apum, quia ex tua arbore pender, tuum est; potes tamen alium re adhuc integra prohibere ne fundum tuum ingrediatur, vel arborem conscendat, vt illum præuenias. quod si in tuum alueare inuolet, tuum efficitur. Hæc omnia expressè habentur Instit. de rerum diuisione. & fufius in Pandectis L. 3. 4. 5. 7. de acquirendo rerum dominio. & L. 3. §. Item feras. 7. de acquirenda possessione. Vide etiam Nauar. c. 17. n. 128.

Aduertendum tamen, in his omnibus habendam esse rationem consuetudinis locorum & prouinciarum.

DUBITATIO VII.

Utrum Principes possint iuste prohibere venationem, piscationem & aucupium in locis publici iuris.

33 Couar. ad regulam Peccatum p. 2. §. 8. refert multos Doctores, qui tenent, Principes non posse id prohibere, eo quod iure naturæ vel gentium licitum sit animalia libera capere: quod Ius Princeps tollere non potest. Ita Hostiensis, Ioannes Andreas, Decius, Tiraquellus, Rebuffus, & plures alij, & Iason dicit hæc sententiam esse communem. Sed Couar. tenet contrarium; adductis pro se multis Iurisperitis, & conciliatis illis, qui aliter sentire videbantur. Idem ex Theologis tenent Caiet. tom. 1. opuscul. tract. 17. cap. 12. & Ioannes Medina Cod. de Restit. q. 12. Sotus lib. 4. de Iustitia q. 6. a. 4. & alij passim. Pro qua sententia

34 Dico Primò, Principes possunt prohibere hanc venationem seu captionem animalium in locis publici iuris, ex consensu populi, siue gratis, siue per aliquem contractum præstito. Ratio est, quia populus potest cedere iure suo.

Dico Secundò, Possunt etiam eam prohibere, si iudicetur id necessarium ad Reipub. onera sustinenda; nempe vt inde confletur maxima vis pecuniar, officio & administrationi Principis necessaria. Quo titulo quidam Principes reseruant sibi ius piscandi certa genera piscium; vt apud Hispanos reseruant sibi ius piscandi thynnos, vt inquit Couar. n. 10.

Sed difficultas est, Utrum ad solam recreationem possint sibi atque populi consensu tale ius reseruare?

Resp. & Dico Tertio, Principes etiam ad solam recreationem possunt absque consensu populi ius reseruare in quibusdam locis sibi reseruare. Ita Couar. Sotus, & Medina supra.

*35
Ratio ius venandi.*